

ПРИСТРАСАН ЦЕПНИ ВОДИЧ ПО ПОЉСКОЈ ЗА НЕМЦЕ ПОВОДОМ УЛАСКА ПОЉСКЕ У ЕВРОПСКУ УНИЈУ¹

Положај

Незгодан. Велика равница између Истока и Запада, између две грамзиве велесиле, две цивилизацијске стихије, подсећа на сто за пингпонг. Некада позорница свих великих ратова – од Наполеонових до Другог светског рата. Позитивна страна таквог положаја је то што ти је све близу.

Границе

Прилично померљиве. У неким историјским периодима простране: дешавало се да се шире од Балтичког до Црног мора. У другим периодима потпуно су нестајале. Последњи пут су их арбитарно одредиле три велике силе: САД, Велика Британија и Совјетски Савез, због чега је Пољска изгубила Лавов и Вилно, али је зато добила Вроцлав и Шчећин. Дискутовало се о томе да ли је то добро или лоше.

Језик

Словенски, наводно веома тежак због великог броја шуштавих гласова (ко не верује нек прочита наглас „ХШЧОНШЧ БЖМИ В ТШЋИЊЕ“). Генерализовао се у мултикултурној пољској држави као заједнички језик кад је укинут латински. Кад није постојала пољска држава, био је једини носилац заједничког идентитета, зато га Пољаци веома поштују. Чак су сковали појам „пољскојезична отаџбина“. До данас, у свету пољски говори више од педесет милиона људи.

Становништво

Скоро четрдесет милиона у земљи и око десет милиона у расејању (види: Емиграција). Резултат вишевековног етничког мешања (Украјинци, Јевреји, Белоруси, Литванци, Немци, Шлезани, чак и Татари). Неистина је да сваки Пољак има бркове.

¹ Текст из књиге *Moment niedźwiedzia Warszawa, Krytyka polityczna*, 2012, који је први пут објављен 2004. године у немачком месечнику *Die Zeit*. (Прим. прев.)

Жене

Постоји недовољно јасна социолошка појава по којој релативно велики проценат Пољакиња емигрира и удаје се за странце, творећи незванично минидипломатско седиште. Захваљујући томе, кад путујеш из Пољске по свету, свуда срећеш земљаке. Могуће да се том појавом баве обавештајне службе других држава.

Религија

Пољски католицизам. Посебна варијанта католицизма коју одликује снажна повезаност с националним идентитетом и осећајем мисије (види: Велики митови), а такође с нарочито развијеним Маријанским култом. Према Цркви, Мајка Божја је неопозива и једина Краљица Пољске. С тог гледишта Пољска би се по свом уређењу могла сврстати у монархију. Припадност католичкој цркви декларише у Пољској 95,8 процена-та одрасле популације (у Шпанији 94,1, а у Италији 97,1; годишњаци не наводе у ком проценту се узима учешће у практиковању вере). Такво стање ствари траје од краја Другог светског рата кад је због рата и геополитичких померања (види: Границе) Пољска престала да буде мултикултурна и мултиетничка земља.

Култура и уметност

Највећи коефицијент поетизовања по глави становника. У Пољској пише поезију око сто хиљада људи, двоје од њих су нобеловци који су из истог града – Кракова.

Наука

Пољска је једна од најзначајнијих ковачница научних кадрова. Огромна већина научника образована у Пољској ипак ради ван Пољске, доприносећи општем људском добру (види: Емиграција). Пажња: у Пољској нико не сумња да је Коперник био Пољак.

Стање постојане кризе

Природно друштвено-политичко стање на које су Пољаци навикли већ генерацијама, и с којим сјајно излазе накрај. Постоји бојазан да би било каква нормализација услова могла довести до друштвених немира.

Национални карактер

Пољаци су на први поглед доста суморни, понекад делују аrogантно. Има и индивидуалаца, али не ексцентрика. Често се зарад свог личног мира понашају конформистички, мада парадоксално, свака врста власти буди њихово неповерење, па су зато и рођени анархисти. Пажња: не воле шале на свој рачун. Њихово расположење балансира од одушевљења самим собом до меланхоличног осећаја ниже вредности.

Велики митови

Прво – Пољска је *antemurale christianitis*, грудобран хришћанског света. У вези с тим је обавеза да се брани западна цивилизација пред варварима (помало слично о себи мисле Мађари и Шпанци). Друго – пре двеста година из распрострањеног суживота с јеврејском културом међу Пољацима се исковао појам народног месијанизма. То је уверење да су изузетни, и да су носиоци мисије да избаве остатак света, а националне несреће су део те мисије. Пољаци су познати по томе што се сместа појављују као подршка где год су у свету угрожена слобода и независност. Реализација тих митова је врло скупа и, уопште узев, они који су објекат те одбране и тог спасавања не схватају је.

Кухиња

Ништа нарочита, доста је слична немачкој. Јела која се сматрају за типично пољска су украјински боршч, руске пирошке и шаран на јеврејски начин. Вреди препоручити, међутим, јела с печуркама или горштакче сиреве. Пољска припада оним несрећним местима у Европи где не успева винова лоза, па су становници научили да производе вотку. У последње време, с отопљавањем, ипак расте број увезених вина. Није истина да Пољак пије највише алкохола у Европи. Статистике показују да се пласира као високи просек.

Градови

Варшава – Хонгконг Средње Европе. Престоница земље, седиште политичара. Град убрзан, опсесивно се односи према новинама, успеху и новцу. Најјача у Пољској инвазија англицизама. Становници унутрашњости слабо шта овде разумеју. Прекрасни Стари град.

Краков – годинама традиционално чува поделу становништва: половина популације су уметници, половина – паланчани. Захваљујући тој дијалектичкој тензији у њему цвета култура и уметност.

Вроцлав – немачки град који су у целости уништили Немци и поново саградили Пољаци који су се доселили углавном из Лавова и околине.

Село

У западним документарним филмовима о пољској земљорадњи с великом наклоношћу и у дугим кадровима показују се запрежна кола. Претпоставља се да се њиховим изнајмљивањем бави нека логистичка фирма.

Заслуге за свет

Прво – стручна и дискретна демонстрација комунизма. Друго – увођење у Европу обичаја испијања кафе и оснивање првих кафана у Бечу. Треће – измишљање бејзбола за

Американце (које то и дан-данас доста окупира), бејзбола који по мишљењу Нормана Дејвиса потиче од пољске игре *йаланї* коју су играли пољски емигранти. Четврто – пољска кобасица.

Шта Пољска може унети у ЕУ

Вештину сналажења у тешким ситуацијама (види: Стање постојане кризе).

Таленат за изналажење рупе у пореском закону.

Бјаловеску прашуму.

Помало метежа.

*(С пољскої превела **Милица Маркић**)*